КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОПОСЛУГАМИ ПРИ ЗБЕРЕЖЕННІ ПРИРОДНОЇ СТАЛОСТІ ЕКОСИСТЕМ

Місик Я.Т., Козуля Т.В.
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Метою науково-практичного дослідження є розробка методологічного підходу до управління екосистемними послугами на основі комплексності системології та міждисциплінарного наукового пошуку, що становить єдину динамічну систему природних, соціально-економічних і управлінських процесів.

Наукова новизна результатів запропонованого системно-методологічного підходу полягає у пропозиції циклічної моделі управління екопослугами з урахуванням особливостей природоохоронної значимості територій їх реалізації: M = F(Ecos, ES, SE, Imp, U), де Ecos – екосистеми, ES – екосистемні послуги, SE – соціально-економічна діяльність, Imp – антропогенний вплив, U – управління. Модель відображає замкнений цикл взаємодії задіяних для екопослуг систем, баланс між якими забезпечується управлінням процесами використання та збереження природних ресурсів.

У результаті формування концепції інтегрованого управління екопослугами внесена пропозиція щодо удосконалення оцінки ефективності управління відповідно до необхідності врахування максимізації якості екосистемних послуг і соціально-економічної вигоди при мінімізації негативного впливу на природне середовище: Eff = f(ES, SE, Imp↓).

Згідно з пропонованою концепцією замкнутого циклу управління екосистемні послуги визначаються їх динамічним характером, залежністю від стану екосистем, рівнем антропогенного їх використання та якістю управлінських рішень: ES = f (Ecos, SE, U).

Запропонована концептуальна модель проектування екопослуг є екоцентричною, має циклічну структуру: Екосистеми → Екосистемні послуги → Соціально-економічна діяльність → Вплив → Управління → Екосистеми. Це забезпечує комплексний підхід на міждисциплінарній основі щодо аналізу стану екосистем, оцінки реалізованості екосистемних послуг, визначення антропогенного впливу на стан рівноваги природної просторово-часової організації територій, формування управлінських рішень. Управління в запропонованій концепції проектування екопослуг є гарантом балансу між використанням і відновленням природних ресурсів, мінімізації негативного антропогенного впливу на стан та процеси відновлення екосистем.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтованості еколого-економічної ефективності запропонованої методологічної основи введення циклічної моделі управління екопослугами на природоохоронних територіях.

Література:

1. Rüdisser J., Leitinger G., Schirpke U. Application of the ecosystem service concept in social–ecological systems–from the orytopractice // Sustainability. 2020. Vol. 12. Art. 2960. DOI: https://doi.org/10.3390/su12072960